

HÁRMAS-KÖRÖS

HITBUZGALMI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLPOLITIKAI FOLYÓIRAT

Előfizetési árak:
Negyedévre 20 fillér.
Megjelenik minden hónap 15-én.

Felelős szerkesztő:
STEFÁN BÉLA
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Endrőd, Széchenyi utca 2.

Hirdetéseket
kedvezményes feltételek mellett
közlünk.

Katolikusok Magyarországon.

Erősen szaporodnak.

Irta: **Kóródi Katona János** országgyűlési képviselő.

Még 1920-ban Magyarországon 5.281.030 katolikus volt, tehát az ország 66.1 %-a, addig 1930-ban már 5.835.196 volt a katolikusok száma, tehát 67.2 %-a az országnak. Tíz év alatt a katolikusok 554.166 lélekkel szaporodtak, míg a reformátusok csak 142 ezerrel, az evangélikusok pedig 36 ezerrel. Jelenleg a katolikusok száma hazánkban már elérte a kerek 6 milliót.

Jó ezt tudomásul venni és megszívlelni a Tiszántul katolikusainak, ahol még nem érte el a katolikusok száma az országos átlagot, de ahol szintén örvendően szaporodik a számuk.

Mi a tanulság és mi a teendő?

1. Minden katolikus szülő szeresse a gyermeket. A sokgyermekes családok legyenek büszkék az „Isten áldására“! Egy-egy életfakadás a legnagyobb kincs a földön, amelyért bárminő áldozatot és lemondást örömmel vállalnak a becsületesen gondolkodó szülők. Jézus is szerette a gyermekeket és megáldotta őket. Amelyik családban nem szeretik a gyermeket, onnan eltávozott a Krisztus. A jobbmódúak, tehetősek pedig ne csak becsülik, de támogassák a sokgyermekes családokat; adjanak munkát a szülőknek, ruhát, cipőt, orvosi gyógykezelést a szegény családoknak.

2. A katolikusok közül egy se hagyja el a vallását. Ha megtudjuk, hogy valaki ingadozik vallásában, azt keressük fel és beszéljünk

lelkére. Ne engedjük, hogy a katolikusok közül csak egyet is a baptisták, adventisták, nazarénusok és más ember által kitalált felekezetek elhódítsanak. A kereszténység sem lehet száz féle, — egy az Isten, tehát az igazság is csak egy lehet! Ezt őrti és tanítja a Krisztustól 33-ban alapított katolikus Egyház. Hála Istennek 370 millió katolikus él a földön a világ minden népéből. Igyekezünk azon, hogy azok is visszatérjenek Krisztus egy aklába, akiknek ősei elhagyták az Egyházat. De ne feledjük, hogy tértíteni és lélekben hódítani csak *szerezzel és jópéldával* lehet.

3. Ha úgy hozná a sora valakinek, hogy vegyesházasságot köt, álljon erős meggyőződéssel hite mellett. Ne bántsa a másikat, de *az összes gyermekeket nevelje a katolikus vallásban*. Szomorú ellentétekre vezet az, ha egy családban a lányok katolikusok, a fiúk más vallásúak s ezután gúnyolják egymást. A vegyesházásoknak tehát *reverzálist* kell adni, mert csakis így esketik meg őket katolikus templomban, csakis így gyónhatnak és áldozhatnak. Ez nem játék, nem fölösleges akadékoskodás, ez nagyon is komoly dolog: a katolikus házaspár és gyermekek lelki békéjének és üdvének biztosítása.

4. A katolikusok közül irtsuk ki a válást. Krisztus mondta: „Amit Isten megköt, azt ember szét ne válassza!“ A katolikus házaspárak élete legyen békés,

nyugodt, egymás iránt türelmes és ha akad is közük valami nézeteltérés, béküljenek meg azonnal. Ezt hirdessük mindenütt. És mert a katolikus Egyház—Krisztus tanítása nyomán—nem ismeri el a házastársak válását, minden elválás után kötött újabb házasság nem más, mint *vadházasság és ágyasság* az Egyház szemében. Jegyezzük meg ezt jól.

5. Legyünk rajja, hogy a katolikus Egyház igazságait a Tiszántul azon községeinek lakossága is megismerje, ahol eddig nem ismerték, vagy nem helyesen ismerték. Minden katolikus legyen missionáriusa az Ur Jézusnak, aki azt akarta, hogy valamennyien egyek legyünk. Ez jelentené valóban az igazi sziklaszilárd nemzeti egységet is.

6. Végezetül tartsunk össze. Földműves, napszámos, gazda, iparos, kereskedő és tisztviselő mind valamennyi támogassa hitestvérét. Legfontosabb katolikus kötelesség pedig: kenyereit azoknak, akiknek nincs megélhetésük!

Az első rajzás után.

Alig pár hete kopogtatott a nyilvánosság tágas kapuján a „Hármas Körös,“ örömmel jelenthetjük, hogy hangos „szabad“-dal fogadták és engedték be a közvélemény porondjára.

A „Nemzeti Ujság“-gal az élén a keresztény sajtó sok orgánuma üdvözölte az új jövevényt, aki az igazság, szeretet és köztisztesség fehér tógájában jelent meg az arénán.

De szeretettel köszöntöttek és sok sikert kívántak magas egyházi méltóságok, kiváló politikusok és közéleti tényezők is — meglátván lapunk nagy kulturális és szociális missióját.

Több mint 2000 példány fogyott el az első számból.

Reméljük, hogy ezt a meleg érdeklődést, népünk szeretetét és támogatását komoly munkánkkal és lapunk nivós szerkesztésével a jövőben is ki fogjuk érdemelni.

S-n.

Hithű római katolikus vagyok

— hangsúlyozta klasszikus székfoglaló beszédében a vármegye új főispánja: dr. Fáy István.

Felfigyelt e bátor és öntudatos kijelentésre az egész törvényhatóság, mert bizonyára nyomós indok készítette a Főispán urat a valláshoz való tartozandóság program ismertetésben szokatlan kijelentésére.

A választ megadta ő maga: „tisztelettel viseltetem a többi felekezetekkel szemben is...“, mert tudom, hogy a magyar nemzet a mai súlyos időkben nem engedheti meg magának azt a luxust, hogy felekezetek szerint tagozódjék... Előttem nincs felekezeti érdem, hanem csak *rátermettség, szorgalom és tudás*.”

Amidőn katolikus részről teljes tisztelettel és hozzájárulással fogadjuk ezt az önértékes, tárgyilagos és vezető álláshoz méltó kijelentést, a vármegye békeje és az osztó igazság jegyében feltétlenül elvárjuk és megkívánjuk ennek honorálását azok részéről is, akik a távozó főispánnal és a nyugalomba vonult tanfelügyelővel szemben — felekezeti szempontokat kívántak érvényesíttetni.

A vármegye katolikus, református és evangélikus lakossága számra nézve jelentéktelen különbséget mutat. Abszolút többséggel egyik sem dicsekedhetik, tehát felekezeti érvényesítést kár követelni és ezzel a vármegye békéjét zavarni.

A gyomai járás 27.000 lakosából 16.700 katolikus, tehát cca 62 százalék. A járás többsége és kat. papsága sohasem tett kifogást az ellen, hogy a járás két főbírája protestáns, mert a főispán ur bölcs véleményét osztotta: felekezeti szempontok érvényesülését nem kívánta és csak a rátermettséget nézte.

Ezt a loyális, megértő magyar mentalitást kívánjuk — más vallásu magyar testvéreinktől is!

(+)

„Két neme van a bőkezűségnek: a jótétemény nyújtásában áll az egyik, — viszonzásában a másik. — Nyujtsunk-e, nem-e, jótéteményt, az hatalmunkban van. De a nyujtottat nem viszonzni, az becstelen és tilos a derék ember előtt.“
Cicero.

KATOLIKUS ACTIÓ

KATOLIKUSOK, ÉBREDJETEK!

Mintegy 35—40 éve annak, hogy a magyar katolicizmus erőteljesen szembefordult a múlt század kapitalista és liberális irányzatával, hogy meguihódott lelkiélet kialakítása nyomán — *öntudatosan gondolkodni, megfontoltan és elszántan akarni, s bátran cselekedni tanítsa meg* az ország többségét jelentő, de lomha mozdulatlanságában tehetetlen katolikus tömegeket.

A nagyszerű felbuzdulások és nekilendülések — a széltárgazó törekvések és rendszerellen szervezkedések miatt — még egy Zichy Nándor, Prohászka, Apponyi tüneményes tehetsége és lankadatlan munkássága mellett sem eredményezték — a kifejtett munkához, lemerdek szellemi és anyagi áldozathoz méltó sikert és kívánt hatást.

A kitűzött cél: a társadalom vallás erkölcsi, kulturális, közgazdasági és államéletének Krisztus örökérvényű, a jog és kötelességeket — minden tekintet nélkül — igazságosan és méltányosan rendező isteni tanaira való tökéletes átépítésében, s e nemes, az egész világot átalakító, megreformáló, jobb és szebb földi életet biztosító törekvés elérésére — a megmozgatott katolikus milliók öntudatos, egyetértő akaratnyilvánításában és döntő jellegű cselekvésében állana.

A csaknem emberfelelő nagy cél: az emberiség élete megjavításának, elviselhetőbb sorsának, az Örökkévalóság útjain való haladásának biztosítására tervszerű, harmonikus együttműködésre, mindent átfogó, céltudatos erőfeszítésre van szükség.

Ezt szolgálja, ezt jelenti az „Actio Catholica.”

Az egyház látható fejének: XI. Pius pápának gondviselés-szerű programja ez, hogy *megszilárduljon Krisztus királyi*

uralma a lelkekben és az egész emberiségben!

Múlt havi számunkban — az endrődi kerület Esperese nagyvonalú cikkben világosan magyarázta meg, hogy az actió — cselekvést, katolikus actió pedig általános apostolkodó lelkizésséggel és munkálkodást jelent.

Krisztus apostolainak munkáját: *Isten országának terjesztését, s ezzel együtt a föld népének boldogulását elősegíteni*, nagyszerű és felséges működés. Amíg Isten dicsőségén munkál és nemesíti saját életét, ugyanakkor terjeszti Krisztus egyházát, s szolgálja felebarátja földi javát és örök boldogságát.

A világ megjavítására, a társadalom boldogítására induló nagy keresztes hadjárat bátor, hős katonául azonban csak azokat lehet besorozni, akikben Krisztusból táplálkozó, meggyőződéses katolikus felfogás, apostoli lelkület, vallásos érzés, állhatatos munkakészség és önzetlen felebaráti szeretet él.

Az ilyen katolikusokból szervezett lábor — bölcs és egységes irányítás mellett — apostoli lelkületű gárdája lesz Krisztusnak és az emberiséget üdvösségre vezető egyháznak, de bátor, kitartó rohamcsapata a katolikus közszellem és egészséges szociális élet kialakulásának is. *Az Actio Catholica munka eszközei: az ima, önfegyelmelés, jöpdáadás, hivatásbeli kötelességek hűséges teljesítése, a katolikus egyesületi szervezkedés elősegítése.*

Egyesületeink apostolképző iskolák legyenek, ahol megnyerjük hűveink a hitbeli jártasság, cselekvőképesség, becsületeselelem és apostoli buzgóság kívánatos erényeit!

Katolikusok! Sorokozatok és lépjétek be Krisztus országának apostoli munkára kész seregébe! (†)

AZ ACTIO CATHOLICA ORSZÁGOS KONFERENCIÁJA.

Az Actio Catholica dr. Glattfelder Gyula esanádi püspök ügyvezető elnöke vezetésével június hó 25, 26 és 27-én háromnapos országos lelképásztori konferenciát tartott Budapesten mintegy 300 lelképásztor jelenlétével. Az előadók az Actio Catholica legaktuálisabb kérdéseivel foglalkoztak. Záróbeszédében különösen hangsúlyozta dr. Glattfelder Gyula püspök, hogy *Actio Catholica gondolata ne legyen formalizmus, szemalizmus, ne legyen csak szokás és nagy elgondolások s ígéretek tömege, hanem állandó tevékenység, alkotás, kísérletezés és ebből kialakuló, kinövő élet.*

A hívő egyszerű nép nap nagy tömegei ép úgy, mint a művelt

osztály képviselői, a papságot nem idegen elemnek tekintik a magyar nemzet testében, hanem megérteni akarják és a vele való lelki harmonia szükségességét átérzik. Ez a körülmény az Actio Catholica sikerének Magyarországon egyik nagy biztosítója.

Halalmas taps fogadta a püspök záróbeszédét.

A nagyváradi esonkaegyház-megyéből jelen voltak: dr. Madarász István prelátluskananok, dr. Czapik Gyula apátluskananok, Csernus Mihály apátlplebános, Ruszka Zoltán c. kananok, Felzer József és Varju Lajos esperesplebánosok, dr. Domanek Pál ib. esperesplebános, Erdődy Bakacs Iván és Ambrus Tibor plebánosok, Kovács Sándor püspöki tanácsos és Takács Dénes karkáplán.

Reflektorfények a pápai körlevelekből.

Az ígértük ehelyül, hogy XIII. Leó és XI. Pius pápák hatalmas körleveleinek, a *Rerum Novarum*-nak és a *Quadragesimo-Anno*-nak a munkásság legfőbb kérdéseit érintő állásfoglalását folytatólag ismertetni fogjuk. Mindenesetre legjobb lenne ezeket a pápai szövegeket egész terjedelmükben rendelkezésükre bocsátani olvasóinknak, hogy elméjükbe, lelkükbe véshessék azok minden betűjét. Emberi és katolikus öntudatuk emelését szolgálja ez s a társadalmi és gazdasági zür-zavarban csalahatalan eligazodásukat, — legfőképpen pedig saját jogállásuk biztos megismerését. Lapunk szűkreszabott hasábjai azonban ezt nem engedik meg, azért kénytelenek vagyunk megelégedni azzal, hogy a körlevelekből egy-egy uimulató megnyilatkozást idézzünk, mint amelyek reflektorfénytel világitják meg a munkásságot legközelebből érdeklő, de sokszor homályban maradt kérdéseket.

XIII. Leó *Rerum Novarum* enciklikája például mindennek előtt megállapítja, hogy „látjuk azt a nyilvánvaló lényt, hogy a legszegényebb sorsu emberek hamarosan és alkalmasan segíteni kell, mert az emberiség nagyrésze méltánytalanul szomorú és nyomorult viszonyok között tengődik.”

Ennek a tengődésnek, sőt immár valóságos halódásnak orvoslása a munkásság legfőbb kérdése. Végső alapjában a *magántulajdon jogának kérdévévé* lett ez. A szociáldemokraták ugyanis, akik a munkásság kizárólagos képviselőinek szeretik magukat feltolni, a bajok orvoslására a magántulajdon eltörlését és az összes termelő eszközök köztulajdonba vételét ajánlják. A nagypápa ez az orvosságot, a magántulajdon eltörlését elveti, mert arra nézve úgy mond „*hogy magántulajdon elközösítése maguknak a munkásoknak is kárunkra volna.* Könnyű belátni, hogy bármely iparágban a munkás elsősorban azon célból vállalja el a fáradságot, hogy szerezzen magának valamit, *azt magánjogon, mint sajátját és tulajdonát* bírhasa. Mindön ugyanis erejét és iparkodását más hasznára szenteli, *azt azon okból teszi, hogy életének föltartására megszerezze a szükségeseket* s a végzett munkáért teljes jogot nyer nemcsak arra, hogy bérét követelhesse, hanem arra is, hogy azt letszése szerinti elhelyezze. Ha tehát kiadásainak megszorítása által valamit meg akarja tartani s lakarekosságának gyümölcsét biztosabb megőrzés végett fekvő birtokba helyezi el: *ezen birtok nem egyéb, mint a munkabér más alakja* s éppen azért az így szerzett fekvőség éppen úgy képezi az ő birtokát, mint a munkájával megkeresett bér.

A szocialisták tehát, midőn az egyesek javait elközösíteni

akarják, *valóságban az összes bémunkások helyzetét fordítják rosszabbra*, mert megszüntelik a munkabér elhelyezésének szabadságát.

Sőt nyilvánvalóan igazságtalan orvoslást ajánlanak, *mert a magántulajdonhoz az embernek természetes joga van.* A magántulajdon összhangban áll az emberi természettel. Mind azt, ami az élet föntartására s magasabb színvonalra való emelésére szükséges, a föld ugyan nagy bőségben termeli, de önmagától, az emberek művelése és gondozása nélkül nem teremhenné. Mivel pedig az ember a munkában szellemi tehetségét, testi erőt fekteti az anyagba s ilykép az általa munkált darabját a természetnek szorosabban önmagához fűzi s mintegy saját belyegét nyomja rá: a méltányosság és jog egyaránt kívánják, hogy e darabot sajátjául bírja s ezen jogát senki meg ne sértse... Hiszen a föld a megmunkáló keze alatt elváltozik: erdőből szántó, terméketlenülből termő lesz, s ami által megjavul, az vele úgy egybevegyül és benne marad, hogy többnyire tőle semmiképpen már külön nem választható. Már pedig miképpen lünné azt az igazságosság, hogy más birtokba vegye és élvezze azt, amiért más fáradozott? *Azért az egész emberiség néhány különöncnek ellenköző véleményével mit sem törődve s a természetet nyitott szemmel szemlélve a magántulajdon*, mint az ember természetével és a békés és nyugodt együttéléssel leginkább megegyező jogot *minden időben tényleg elismerte.* A polgári törvények a magántulajdonjogot megerősítik és erőszakkal is megvédik. Sőt *szentesíti azt az isteni törvényhozó, aki a más tulajdonának még a megkivánását is tiltja.* „Ne kívánd meg felebarátod feleségét, se mezéjét, se szolgáját, s. b.” 1. Móz. 5. 25.

Hangsúlyozottan eméli ki a körlevél, hogy a *magántulajdon jogát a család érdeke is követeli.* „A természetnek szent törvénye, hogy a családtagja gyermekeit minden szükségességgel ellássa; — s e törvény maga a természet odamagyarázza, hogy az alya gyermekeinek annyit iparkodják szerezni, hogy magukat az élet képes folyásában a nyomortól tisztességesen megóvhassák. Ezt pedig csak gyümölcsöző s gyermekeire örökségképpen hagyott birtok által teheti.”

Abból azonban, hogy a katolikus egyház a pápai körlevélből is különöleg védi a magántulajdon jogát, *nem következik, hogy annak korlátait nem ismeri.* Ezekről a gondolatokról pedig — épen a társadalmi igazságosság és béke érdekében — ugyanacsak kell, hogy szó legyen. Legközelebb. (—)

Közgyűlések

Egyházközségi képviselőtestületi közgyűlés.

Az endrődi egyházközségi képviselőtestület f. hó 5-én rendkívüli közgyűlést tartott, melyen a tagok nagyszámmal jelentek meg.

Elnök és a tagok mint vizsgálóbiztosok örömmel szögezték le, hogy a tanterület az elmúlt tanévben is nagyszerű munkát végezett és más jellegű iskolák eredményével összehasonlítva nagy elismerés illeti őket.

A községi iskolafenntartási segéllyel kapcsolatban, néhány fellebbező kérelmére — a község közigazgatását felülvizsgáló vitéz dr. Bartha miniszteri titkár és egyik miniszteri főszámvevő átvizsgálta az egyházközség költségvetését és zárszámadását, nemkülönben az elmúlt évek alatti végzett építkezések elszámolását igazoló VKM. leiratokat is. Az elnök — a két községi jegyző jelenlétében — készséggel bocsátotta rendelkezésre a kívánt iratokat, melyek világosan igazolták az egyházközségi vagyonkezelés és zárszámadások tiszta képét és helyességét. A képviselőtestület helyesléssel fogadta az ismertetést.

Egyháztanács előterjesztésére kimondta, hogy a Dinya Ilona tanítónő lemondásával megüresedett és meghirdetett állásra korábbi határozata fenntartásával csak kántoriakban jártas férfi tanerőt választ.

Az egyházi Főhatóság 1161/1934 sz. leirata értelmében képviselőtestület hozzájárult a Kovács Dániel endrődi és Varga Ferenc bucatelepi tanítók álláscserejéhez, s a lemondott Kovács Dániel helyére titkos szavazással egyhangulag Varga Ferenc tanítót választotta meg.

Az évi tüzelőanyag beszerzésé-

Községi képviselőtestületi közgyűlés.

Endrőd község képviselőtestülete július 3-án Timár Imre bíró elnöklété alatt rendkívüli közgyűlést tartott, amelyen 30 tárgyban hozott határozatot.

Több államérvő borfogyasztási adójának hátralékára Polányi István javaslatára a képviselőtestület nem adott haladékok. Kényszervágások esetén jövőben csak forgalmi adót, dobó-lási és kimerési díjat szednek a felektől.

Az évi tüzelőanyagot képviselőtestület a Kereskedelmi Rt.-től vásárolja meg.

Varju Elek és társai kérelmére a vadászati haszonbért 1934. évi aug. 1-től 50 százalékban mérsékelte.

Az egyenes vonalban nyitandó ugari utnál elhatározta képviselőtestület a kisajánlás engedélyének kérelmezését.

A kondorostanyai utnál Kovács-Tóth bizottsági tagok a régi hosszabb cikk-cakkos utirány mellett érveltek. Hornok István és Kalona Imre bizottsági tagok a sokkal rövidebb, kevesebb összegbe kerülő egyenes utirány szorgalmazták. Rácz Lajos — mint a képviselőtestületől kiküldött bizottság tagja — nehézményezi, hogy előjáró-

vel a gazdasági bizottságot biztalmeg.

Majd a jövő évi költségvetést tárgyalta le a takarékoság elvének szigorú alkalmazásával az egyháztanács előterjesztése értelmében.

Az elemi iskola bevétele 28.700, összkiadása 37.500 pengőt tüntet fel. A fedezetlen összeget — mint iskolafenntartási segélyt a törvény értelmében a politikai községtől kérelmezi az egyházközségi képviselőtestület.

A polgári iskola 9300 P. bevétel és 9300 P. kiadás mellett költségvetési hiányt nem tüntet fel.

Az egyház dologi és személyi kiadásainál rendkívüli kiadasként mutatkozik és csak részben nyer fedezetet a 10 év előtt vásárolt és kifizetett „Becker“-féle egyházi szántó állami és községi illetéke cca 2500 P. Képviselőtestület akként határozott, hogy ennek törlesztésére több éves haladékokat kér.

Képviselőtestület a költségvetés 15 napos közszemlére tételét rendelte el.

Képviselőtestület végül — hálás köszönetét tolmácsolja az Egyházmegye Főpásztorának és Zadravecz István püspök úr Öccselencijának a bémálás szentségének kegyes kiszolgáltatásáért. Ugyancsak köszönetet mond a főpásztorok fogadásában résztvevő illetékes hatóságoknak és egyesületeknek, nemkülönben Uhrin Péter képviselőtestületi tagnak a bandérium szervezéséért és vezetéséért.

Végül elhatározta képviselőtestület, hogy a tanítóföldi II. tanítói állomás államsegélyt ismét megkérelmezi és ennek megadásával korábban felterjesztett tanítónő kinevezését szorgalmazza.

ság nem a bizottság javaslatát terjesztette pártolólag a képviselőtestület elé, mert a lakosság és az anyaközség érdekeinek is a rövidebb, egyenes utirány felel meg. Többen különösnek találták, hogy ha az ugari utiránynál közérdekből nem tekintették azt, hogy vajja-e valakinek földjét, vagy nem, akkor ill. 800—1000 méterrel hosszabb, több helyütt megtört utirányt miért forszírozzák.

Szavazati többséggel az előjáróság javaslatát fogadták el.

Az iskolák zárszámadásának elfogadása után a községi elemi iskolák költségvetését tárgyalta a képviselőtestület. A pár évvel előbb még 1141 pengős költségvetés most 7628 P. össz-szükségletet tüntet fel. A fedezeti hiány 5300 P., évi 5 százalékos pótdójt jelent. — A súlyos teher onnan származik, hogy a nagylaposi „magániskolát“ miniszteri engedély és államsegély nélkül szabálytalanul nyitotta meg a községi iskolaszék, s most az egész kiadás — minden államsegély nélkül a községet terheli. Hasonlóan akarnak iskolát létesíteni a polyákhalmon is. Allam-

Iskolaügy

A felekezeti tanítók járandóságának rendezése.

Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter kijelentte az országgyűlés előtt, az új iskolai év kezdetétől új rendszer alapján kapják illetményeiket a felekezeti tanítók.

Évek óta vajudik a kérdés. Az ország legtöbb elemi iskoláját, a különféle egyházak és szervezetek tartják fenn. Az arány 1:3 a felekezeti iskolák javára.

Az 1868. évi XXXVIII. tc. elsősorban a községre bántja a népiskolák fenntartását, azonban azt is előírja, hogy ahol a felekezetek iskoláikat saját erejükből fenntartani nem tudják, ott a községek tartoznak — teherbíró képességük szerint — iskolafenntartási segélyt nyújtani az egyházközségeknek.

Sok helyütt dícséretes módon teljesítik e kötelezettségeiket a községek. Másutt azonban nem bíriák, vagy rosszakaratulag amarkoznak a segélynyújtásban.

Az elemi népoktatástígyet irányító kultuszminisztérium végül is nem térhetett ki e súlyos kérdés tárgyalása és megoldása elől.

Petry Pál dr. államtitkár, a magyar népoktatás kiváló szakértője nyilatkozata érdekesen világítja meg a kérdés mibenlétét:

„A felekezeti vagy hitvallásos iskolák működése különösen fontos, mert ezek talán még az állami iskoláknál is kiválóbb eredményeket érnek el... Az egyházi iskolák fenntartása minden konzervatív államférfiu szemében nemcsak egyházi, de nemzeti érdek is...”

Az infalációs idők elműlával folyton nagyobb nehézségeik támadtak az egyházi iskolafenntartóknak a tanítókkal szemben fennálló fizetési kötelezettségeiket illetően. A régi nyugdíjtörvény falytán az egyházakra az eddigieknél sokkal nagyobb, körülbelül hatszor akkora teher esik, mint a múltban.

A megoldási mód az volna, hogy az egyházi adóknak iskolai célokra fordított része fejében folyó évi szeptember 1-től kezdve hiánytalanul folyósítandó minden egyes tanítónak egy államsegély természetű, mint a helyi javadalmak terhére esedékes készpénzjárandóságait a pénzügyi kormányzat.

segély nincs és még kilátás sincs rá hosszú ideig. (Ió termés van, bírja a nép?) Les-niczky József igazgató és Dinya Vilmos kifogásolták a túl nagy előirányzati összeget, de a többség elfogadta a költségvetést.

A felsőbb hatósági határozatok bemutatásánál dr. Tóth indítványára szótöbbséggel kimondotta képviselőtestület, hogy felülvizsgálati kérelemmel él a vármegyei kisgyűlés azon határozata ellen, mely az iskolafenntartási segély korábbi

A hollandi rendszer, hely szerint a betegápolási pótdójt mintájára kivett különleges általános iskolai adóból biztosítják az egyházi tanítók helyi járandóságait és nyugdíjjáradékait, a pénzügyi kormányzat — új adó bevezetésének nehézsége miatt — elcsjette.

Mindenestre nagy megnyugvást fog jelenteni a nehéz és sok gondot okozó kérdés megoldása.

Az egyházközségek nagy többségének azonban az a kívánsága és kérelme, hogy a 90 százalékos államsegély mellett a nyugdíjjáradék csökkentéséről, illetve annak átvállalásáról is intézkedjék az új rendelkezés.

A minisztérium e többlet kiadást a régi — tehát nem új — iskolaadó bevezetésével fedezhetné.

1924 ig ugyanis az ország azon lakosai, kik felekezeti iskolák fenntartásához nem, vagy jelentéktelen összeggel járultak hozzá, 5 százalékos iskolai adót fizettek.

Ha a egyházi iskolákat fenntartó adófizetők 10—35 százalékos iskolai adóterhet viselnek, s emellett állami és póladójukkal a többi állami és községi iskolák fenntartásához is hozzájárulnak, miért volna méltánytalan és sérelmes azon feltétlenül jogos intézkedés, hogy az egyházi iskolai adót nem fizető lakosok, testületek és intézmények legalább 10 százalékos iskolai pótdójt fizessenek!

Senki nem zugalódhatik ez ellen, mert a közteher viselésén alapul és nem új, hanem a régi iskolai adó ujjáélesztése.

E bevétel a mai és az általános 90 százalékos államsegély közötti különbséget, valamint a nyugdíjjáradék díját jórészben fedezné.

A dologi kiadásokra — a közös adószedéssel biztosított — mai iskolai adók elégségesek lennének.

Az egyházközségek e könynyű, gyakorlati tervezetét — tisztelettel ajánljuk az illetékesek figyelmébe.

határozatának jogerős voltát mondotta ki.

Az óvodai költségvetésnél Dinya Vilmos kifogásolta, azt, hogy az óvónők kapjanak 120-120 pengőt cselédirtásra és lassák el a kisegítő dajkai teendőket is. A mai szociális viszonyok azt kívánják, hogy egy-egy szegényebb család alkalmas nőtárgia kapja e fizetést, aki nemcsak a takarítást és vízhozást végzi el, de tényleg segít az óvodakötelesek gondozásában is. A többség elfogadta a költségvetést.

H I R E K A N A G Y V I L Á G B Ó L

Negyvenéves papi jubileum Irázon. Helinger József ny. tanítóképző intézeti igazgató, szentszéki bíró, újrízi plébános július 1-én ünnepelte felszentelésének 40 éves jubileumát. E napra esett az 1924-ben Nagyváradon végzett tanítók 10 éves találkozója is. A lélekemelő ünnepélyre a Nagyváradon volt tanítóképző intézeti tanárok és ott végzett tanítók igen szép számmal jelentek meg, hogy emeljék volt igazgatójuk jubileumának fényét. Az ünnepséget bensőséges szent mise vezette be, melyen a volt tanárok és tanítványok közös áldozással járultak az oltárhoz. Meghatóan kedves volt a már felnőtt volt tanítványok ministrálása. Mise után a róm. kat. iskolába gyűltek össze ünneplésre, amikor is elismerő, kedves szavakkal méltatták a jubiláns hervadhatatlan érdemeit. E lélekemelő ünneplés közös ebéddel végződött, mely alatt dr. Molnár Imre, a kerület országgyűlési képviselője és a hálás tanítványok őszinte pohárköszöntőkkel hódoltak kiváló volt igazgatójuknak. Endrődről Fehérváry Ferenc és Bencze József rk. tanítók voltak jelen.

25 éves tanítói jubileumát tartotta június 14-én egyszerű keretek között Lenkei Pál róm. kat. kántortanító Szeghalmon. 25-ödször lépett mint vizsgáztató tanító tanítványai elé, kiknek szülei, — mint mindenkor — most is szép számban jelentek meg. Azonban ez a vizsga nemcsak győzelmes küzdelem volt a tudomány harcán, hanem benső ünneppé vált, mert a kerület esperese, Felzer József pápai tükös kamarás is megjelent és örömmel közölte, hogy az egyházmegyei főhatóság Lenkei Pál kántortanító urat lelkiismeretes és hűséges szolgálatára való tekintettel, hogy egy negyed évszázadon keresztül az ifjúságot lelkes odaadással nevelte és az iskolán kívüli — is úgy a népnevelés, mint a társadalmi léren — megbecsülést és közlést szerzett magának: igazgató-tanítói címmel tüntette ki. Hogy mennyire egybeforrt a tanító lelke tanítványainak lelkével, mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a gyermekek e kijelentésre minden előkészítés és figyelmeztetés nélkül örömmel egy hangon kiáltották: Isten éltesse! A gratulálók lömegéhez miisörömmel csatlakozunk.

„A félték megijed a veszély előtt, a gyáva a veszélyben, a bátor a veszély után.” Jean Paul.

Primícia. A csonka várad egyházmegye két új áldozópapja mutatta be első szent miséjét a debreceni katolikus templomban. Béres Audor és Nógrády Nándor ujmisések járultak először az áldozatoltárhoz. Béres Andor nemrégiben még a Tiszántúli Hírlap nyomdavidallalát nyomdásza volt. A hivatalos kegyelmét felismerve — fáradhatatlan szorgalommal tanulni kezdett és előbb az érettségit szerezte meg, majd a kalocsai érseki lyceumban öt esztendő tanulás után pappá szentelték. Oltárhoz vezelője maga az egyházmegye főpásztor: dr. Lindenberger János apostoli kormányzó volt. **Nógrády Nándor** szintén debreceni születésű, aki a győri főiskolán végezte szemináriumi tanulmányait. Derék vallásos iparos családból származik. Atyja egyike Debrecen legkiválóbb kovácmestereinek. Oltárhoz vezelte az Apostoli Kormányzó úr megbízásából Mellau Márton preláus, helynök, míg a primíciai szentbeszédet az ujmisés régi hitoklatója és család régi barátja: Csernus Mihály endrődi apátplébános mondta. Az ünnepély fényét különösen emelte a híres debreceni Szent László-vegyeskar ünneményesen gyönyörű éneke.

Zlehovszky Pál subdiaconus. Dr. Hanauer István váci megyéspüspök Péter-Pál ünnepén szentelte alszerpappá Zlehovszky Pál endrődi V. éves theológust. Gratulálunk.

Az Endrőd-Gyomai Takarékpénztár Rt. járásunk-egyetlen önálló pénzügyintézele, június 17-én tartotta negyvenedik évi rendes közgyűlését. Igazgatósági jelentéséből — melyben válaszolva a rendkívüli súlyos gazdasági viszonyokat és a pénzügyintézetek nehéz helyzetét — valamint mérlegéből is megállapítható az intézet megalapozottsága és szilárdsága. A vezetés a legnagyobb fokú takarékoság, óvatos előrelátó irányítás mellett mindenkor szemelőtt tartja az intézet és polgárság érdekeit. A helyi jelleg és érdekesség tudatában, adósaival szemben mindenkor a legnagyobb fokú előzékenységgel és kimélettel viselkedik. Az intézet jó bonitását jellemzi azon körülmény is, hogy a védett gazdaadósok 27 létele összkihelyezésének mintegy cca 30 százalékát teszi ki és 40 szerez szorzaton felüli adósa csak két kisebb tételben szerepel. Elnök a belétek növekedésére hívta fel a lehelősebb részvényeseket, mert enélkül a gazdasági életben enyhülés nem várható.

Templom búcsúk.

Szent László napján ünnepelte Kondorostanya népe a tanyai templom védőszentjének emléknapját. Az ünnepi szentmisét és szentbeszédet, amelyen az anyaközségből is sokan voltak jelen, Csernus Mihály apátplébános végezte nagy segédlettel. A környék lelkészei közül jelen voltak a búcsúnapon Gáspár István mezőberényi, Szabó Frigyes szeghalmi, Riegel Géza füzesgyarmati plébánosok, Ancsin György kondorosi adminisztrátor és Fölföldy Béla endrődi káplán. Szentmise után az egyházközségi képviselőtestület kondorostanyai csoportja és a Hangya szövetkezet vezetősége tisztelt Hunya Ince vezetésével az apátplébános előtt, aki szerető szavakkal köszönte meg a hívek figyelmét és megértő, közös munkára hívta fel a tanya népét. — Délben Timár Gyula helyi lelkész vendégelte meg az ünnepen összegyűlt papságot.

A **szarvasi** plebániatemplom búcsúja augusztus 12-én: szent Klára napján lesz a kegyuri család és a környékbeli papság részvételével.

Az **endrődi-öregkerti** kápolna búcsúünnepét Nagyboldogasszony napján ünnepli a körzet katolikus népe.

Július 26-án: szent Anna napján tartják a **dévaványai** templom búcsúünnepét, melyen a környék katolikus egyházközségei búcsúiskolákban szoktak résztvenni.

Doktorrá avatás. Hunya Sándor középiskolai tanárt, községünk szülőfőtt bölcsészeti doktorrá avatták a szegedi egyetemen. Ez annál is nagyobb örömet szerzett, mert disszertációjában Endrőd történelmét dolgozta fel a legrégibb időktől napjainkig. Gratulálunk!

Az új tanítónénik. A tanítónőképző-intézetek (diáknyelven: „liba-magazinok“) szürke, emelletes fellegrárból kiröpiültek a leképesítőzői galambok, hogy mindazt a szép-jól-nemest és hasznost, amelyet öt hosszú esztendő alatt elraktároztak fogékony szívükbe és bájos fejcskéjükbe, friss energiával, hivataluk szeretetével beleplántálják a jövőndő magyar nemzetek koponyájába és lelkébe. Négy endrődi leány lobogtatja nagy büszkeséggel a szép oszlatyafalakkal ékes képesítői: **Kálmár Etelka, Orbók Erzsébet, Pintér Eszter és Zlehovszky Margit.** Az élet kapuja előtt friss reményekkel állnak s mindjárt először is a trianoni nyomor és állástalanság köszönti őket. Bizalom, hamarosan szükség lesz még a most fölösszámú magyar tanítóokra és tanítónőkre!

Visszatérések. Amióta megtörtént a szocialista uralmat a bécsi községletáncban, megszűnt az atheista propagandát előmozdító terror is. Sok ezren tértek vissza azok közül, akik a lefolyt 15 év alatt felekezetenküliekké lettek. Egy áprilishavi statisztikai kimutatás egyedül Bécs városában 22.000 ilyen „visszatérő” tud, de még egyre jelenkeznek.

Havi ájtatosságok sorrendje.

Az endrődi hitbuzgalmi egyesületek havi összejövetelüket az alább jelzett időben és helyen tartják:

Július 22-én d. u. 1/4 órakor lesz az Oltáregyesület havi ájtatossága a templomban. Szentbeszédet mond az apátplébános.

Július 29-én a Jézus Szíve Szövetség csoportvezetői gyülekeznek össze a polgári iskolában, ahol az apátplébános szentbeszéd keretében ismerteti és kiosztja a jövő havi imaszándékot.

Augusztus 2-án este 1/6 órakor a leányegyesület és szivgárda közös ájtatosságát vezeti és predikál Kiss László káplán.

Augusztus 4-én este 1/6 órakor az Eucharisztikus Férfitliga ájtatosságát tartja a plébános.

A Katolikus Népszövetség Temetkezési Segítőpénztára

ulján mindenki könnyíthet az elhalálozás miatt jelentkező gondon, megnyugvást szerezhet magának és családjának.

Iratkozzék be tagul

merl ezáltal csekély havi tagsági díj ellenében oly összegű temelési segélyről gondoskodik, amelyből a gyógykezelés, temetés minden kiadása fedezhető. A temelési segélyakciót a nagyvárad egyházmegyei Apostoli Kormányzó ur 1933/1933 sz. alatt jóváhagyta és ajánlja.

Tagfelvétel és a díjak befizetése az Endrőd-Gyomai Takarékpénztár Rt.-nál Endrődön, hol mindennemű felvilágosítással és utbaigazítással díjtalanul szolgálnak.

Tag lehet minden 14—65 év közötti egyén.

Orvosi vizsgálat nincsen! Legkisebb havi díj 50 fillér.

Endrőd római katolikus egyházközségi képviselőtestülete pályázatot hirdet lemondás folytán megüresedett XIII. sorszámú külterületi tanítói állásra. Javadalma: törvényes fizetés és lakáspénz, vagy természetbeni lakás az iskolaszék határozata szerint. Csak kántorlakban jártas térfitanörök pályázhatnak. Előnyben részesülnek azok, akik gyakorlati kántori tudásukat az iskolaszéki elnök előtt bemutatják. A kérvényhez az illetékes plébános által kiállított erkölcsi bizonyítvány is csatolandó. A válaszbélyeggel ellátott kérvények július hó 21-ig a plébánia hivatalhoz küldendők. Ha ezen állásra már helyben működő választatnék meg, a beérkezett kérvények az így megüresedett külterületi állás betöltésénél vételemek figyelembe. Helyi pályázók is vannak.

A kereszt a porosz bíróságon. A porosz törvényszékek egyrésze ismét kifüggesztette a keresztet a tárgyalótermekben. Az indokolás azt mondja, hogy ezzel a „törvénykezés szent és ünnepélyes voltát akarják kifejezni.” A liberális-vallástalan korszakban a törvényszéki keresztet áladták az egyházi hatóságoknak, vagy a muzeumoknak (l.) Most megkeresték az illetékes tényezőket, hogy ezeket a keresztet ismét adják vissza.

T e r e f e r e

(Színhely a piactér)

Páskumi: Hallom, hogy elcsépeltek kendtek Mihály sógor. Hány magot adoti?

Csejti: Hát bizony nagyon megcsall bennünket. Huszonnégy magyar holdon 280 kereszt 42 q. első búzát adott. — A gépésznek, meg a munkásoknak kiadtam 3 mázsa 78 kilót, egy aralónak és marokverőnek 4 mázsát, a velőmag volt 18 mázsa, a kenyérnek való 8 családtag részére 16 mázsa. Ez 41 mázsa 78 kiló. Adóra-kamatra egy fillér sem jut.

Ugari: Mifelénk még rosszabb. Egy-egy kereszt 10—14 kilót ad. És sehol sem volt 12—14 keresztnél több egy kisholdon. Az Apálur ugari földje már csak jó trágyás és 10 holdon 70 kereszt lett. Ő is szívesen fogal.

Kondorostanyai: Nálunk a fekete földek megadják a 4 mázsát, a homokon azonban 2 mázsa az állag.

Peresi: A valóság az, hogy mindnyájan rászorulunk a velőmag-köcsönré. Ugy hallám, hogy a bíró ur készül Gyulára emiatt. Hát csak jól kösse fel a — kardot!

Gazda: Hát csak kiírt bennünket a pap újságja. Engem meg különösen kifigurázott.

Varjasi: Kérdezze meg kigyelmed a Stefán tanárt, hogy „tréfa volt-e, vagy intrikó?”

Zugi: Alighanem azt mondaná, mint az egyszeri esziamiamester, aki az inas helyett a feleségit találta a kaptafával, hogy „mást akartam, de véletlenül így is jó találtam.”

Mirhói: Beszéljenek már valamit kendtek a községi gyűlésről is. Csépellünk, s amiatt nem meheltem el.

Gyomavégi: Ott volt a szerkesztő, biztosan megírta az ügyeket. Olvasd el az újságból.

Kocsorhegyi: Miféle költségvetésről tárgyaltak?

Községi ember: A számadó jegyző betérjesztette az iskolák jövő évi költség előirányzatát. No meg az ovodákét is.

Varjasi: Hát oszlán csökken-e az adó?

Községi ember: A legtöbbször keveset változott, de az elemi iskolánál négyszer annyi, mint régen volt.

Peresi: Hát ez, hogy lehet?

Ugari: Mink is nagyot néztünk, de azt mondták, hogy az új iskolák miatt van a növekedés, azért szavaztuk meg.

Gazda: Nem is szabad kiírtani. Az ilyenre kell lenni pénznek, akár honnét veszik. Ne csak a papnak legyen iskolája!

Községi ember: Na-na gazd-uram. Kend is másképen beszélne, ha ide adózna. Kell a tanítás, kell az iskola, de okosabban is lehetne megoldani a kérdést. Láttam az egyházi költségvetést is. Harminc tanító után az összes személyi és dologi kiadás 37.500 pengő. Benne a 6300 pengő nyugdíj is. Ha ezt levonjuk, akkor 1050 pengő esik 1—1 tanítóra. A többi az állam adja. A községi iskolánál pedig az összes kiadás 7628 pengő. Ha megkapják az államsegélyt, akkor is 5300 pengő terheli a községet, tehát így 1760, amugy pedig, ha államsegélyt nem adnak, több mint 2000 pengőbe kerül minden tanító. Pedig itt csak egy tanító nyugdíjárólka van beszámítva.

Ugari: De hát miért csinálják a dolgot éppen most, amikor még kenyérünk is alig lesz? Nem várhatnának pár évig?

Tanító: Az apálur mindig azt mondta, hogy amíg államségély nincs, addig nem szabad iskolát állítani. Mert ha a miniszterium azt látja, hogy a község amugyis állit és fenntart iskolát, akkor nem könnyen ad államsegélyt. Az új iskolaszék elsielte a dolgot. Meg kellett volna magyarázni az embereknek, hogy az iskola szervezésre a Miniszteriumtól engedélyt és államsegélyt kell kérni a képviselőtestületnek. A valóság az, hogy előzetesen engedélyt nem kértek, államsegély folyósításra ígérelt nem kaptak a Miniszteriumtól, és minden felszerelés és tanter nélkül megnyitották a nagylaposi iskolát. A lakosság fizelhet, mint a köles, — az eredmény pedig gyenge.

Simai: Hát iszen igaz, hogy máskor többet tudtak a gyermekeink, de hát lényeg nem is tanulhattak, mert sokáig még pad sem volt, ahová leüljenek.

Csejti: De hát miért engedte ezt a tanfelügyelő ur, hisz november elején kinn volt a megnyitáson?

Tanító: A tanfelügyelő ur nem hibás. Vándor iskolák máshol is vannak. Itt a helybeli iskolaszék hamarkodta el a dolgot. Éveken át el tudtak menni a gyermekek a kitűnő varjasi iskolába sárban-vizben, egy-két évig még nyugodtan eljárhattak volna most, amikor kövesüljök van. Különben is a nagylaposi ujtélep legfeljebb 2—2 és fél kilométernyire van a varjasi öregiskolától. De ha már mindenképpen meg akarták nyitni az iskolát, akkor társulati jelleggel — mint a lakosság iskoláját nyitották volna meg, melyhez a község segélyt adott volna. Ugyanakkor megfolyamodták volna az államsegélyt, s ennek biztosítása után

Közgazdaság

Az önálló vidéki takarékpénztárak.

Széchenyi már 100 évvel ezelőt hirdette, hogy hitel nélkül nincsen normális gazdasági élet! Sokan megértették az Ő nagy eszméit, elgondolásait és így nem sokkal később megalapították az első magyar takarékpénztárt. —

A múlt század negyvenes éveiben már mind löbb és löbb vidéki pénztintézet létesült.

A kezdet sok nehézségén kellett keresztül vergődniök. A bizalom hiánya s különösen a szabadság utáni gazdasági krízis, époly nagy mértékben veszélyeztette a polgári társadalom javait, mint ma. Amikor azonban látták, hogy a vidéki magyar takarékpénztárak milyen szilárd alapokon nyugszanak, a polgári társadalom belátta, hogy a polgárság jóléte és a gazdasági válság megszűnése teljesen össze van forrva a vidéki pénztintézetek által követelt hitelével. Lassan megindult a betét, a tőkeképződés, majd ennek nyomán a normális hitelélet.

A kisgazda, iparos és kereskedő-oszlály tagjai mindinkább bizalommal keresték fel a vidéki takarékpénztárakat, hogy részben megtakarított kis tőkéiket gyümölcsöztesse, vagy pedig hitelhez júlva, megalapozhassák jövőjüket. Jórészt a vidéki magyar hitelszerveknek volt köszönhető az, hogy a gazda berendezhette kis gazdaságát, kiélezthette jószágállományát, földjéhez még további földet vásárolhatott. Az iparos-és kereskedő-társadalom is innen szerezte szükséges forgótőkét.

A vidéki önálló magyar takarékpénztárakra ma talán még nagyobb mértékben van szükség. A nagy világháború után ismét vidéki pénztintézetek voltak az elsők, melyek segítségével nyújtottak az oláhoktól kifosztott vidéki polgári társadalomnak ahhoz, hogy újból berendezkedhessenek.

Négy év előtt elért bennünket is a világgazdasági válság hulláma. A felelőtlen és lelkiismeretlen egyének nagy demagógiával, ezért a vidéki pénztintézeteket okol-

ták. Pedig a vidéki pénztintézetek nem voltak hibásak. Tíz év előtt a fővárosi nagyobb pénztintézetek konjunkturát és jó hasznolálva a vidéken, vidéki nagy fiókhálózatukat minden jelentősebb helyen erősen kiépítették. Ennek következtében olyan éles lett a verseny a vidéken, hogy mindenkinek aranylálcan kínálták a kölcsönöket. Lehetőséget nyújtottak mindenkinek, hogy nyakló nélkül adósságot csináljon s ezáltal hamarosan elérkeztünk oda, hogy az ország polgárságának nagy része eladósodott. A vidéki önálló pénztintézetek ennek egyáltalában nem okai. Jól ismerve a polgárság helyzetét, tudták, hogy kinek mennyi kölcsönt lehet és kell adni.

Ezek a vidéki takarékpénztárak mindenkor kimélettel voltak adósaikkal szemben, amit legjobban bizonyít azon tény is, hogy adósaikat csak a végső szükségben és igen minimális esetben perellék.

Egyedül a vidéki önálló takarékpénztárak vannak hivatva ma is arra, hogy a közületek és helybeli polgárság tőkéit összegyűjtve, azt gyümölcsöztesse és ott helyben használja, nem mint a nagyobb pénztintézetek vidéki érdekeltségei és fiókszervei felszivják a vidék fölösleges tőkéit, azt elvonják a falvakból és annak minden hasznát és jövedelmét más helyeken használják fel.

Ha nem volna ma még valahol helyi érdekű önálló vidéki takarékpénztár, azt még áldozatok árán is létre kellene hozni, ahol pedig megvan, azt támogatni kell.

A mai nehéz pénzügyi helyzetben ugyanis csak ezeken keresztül tudják előteremteni azt a hiteltőkét, amely feltétlenül szükséges ahhoz, hogy a termelés munkája meg ne akadjon és egészséges pénzkihelyezések nyomán a vagyonosodás, jólét és boldogulás útja nyitva álljon.

Ne üssük tehát, hanem támogatassuk a helyi vidéki pénztintézeteket, mert akkor saját magunkat és a falu népét támogatjuk. Baranyai István ügyv. igazg.

vette volna át kezelésébe az iskolát a község.

Kondorostanyai: Csak igaz az a közmondás, hogy „szuster, maradjon kaplancánál!” Alkotni szeretnek, de a keserű és nagy tandíjjal fizesse a nép.

Községi ember: Ne zúgolódjék kend. Az egyszeri küldöttség vezetője azt mondta a Miniszteriumban: „Endrőd község

gazdag, még államsegély nélkül is vállalja az iskolát.” Ezt tanuk előtt erősítette meg a miniszteri tanácsos ur. Ezt tudta már kend. És ha mégis pártolja őket, hát nyögje az igát.

Zugi: Ugy van. Ki, amit főzött, azt élvezze. — (Tovább nem irhattuk, mert jött a publikáló irnok.)

Munkáskérdés

Az új főispán és a munkások.

Dr. Fáy István főispáni székfoglaló beszédében erősen aláfestette a mezőgazdaság nemzeti jelentőségét, majd a következő érdekes nyilatkozatot tette a vármegye munkáskérdéséhez:

„Jöjjen hozzám mindenki bizalommal, szegény és gazdag egyaránt, hogy szemtől-szemben állván, nyíltan, őszintén tárgyaljunk meg és intézzük el a problémákat.

A munkásság helyzetét mároról hónapra nem lehet megváltoztatni, de kijelentem, hogy ügyekkel magyar testvéri szívvel karolom fel minden igyekezetemmel azon leszek, hogy sorsukon javítsak. Ezzel szemben azonban azt kérem tőlük, hogy ők is helyezkedjenek a nemzeti egység alapjára, mert az ő sorsukon is könnyebben tudunk segíteni akkor, ha nem véli ellenfelekként állunk szemben egymással, hanem egy táborban leszünk, eggyé forrva a nemzeti egység gondolatában. Őszintén, megszívlelendő beszéd.

A társadalom minden osztálya egy-egy tagja a nemzeti testének.

Bármelyik tagja beleg a testnek, a fájdalmat, szenvedést átérzi az egész test.

A nemzet-test is akkor erős és hatalmas, ha annak minden tagja, tehát minden osztálya ép, egészséges, erős.

A test-tagjai harmónikusán összedolgoznak és egymást segítik az agy és a szív irá-

nyitása szerint.

Ez a harmónia és egyetértő munka szükséges a különféle társadalmi rétegek között is, mert nemzeti megerősödésről, ujjaszületésről, fellámadásról és fejlődésről beszélni másként képtelenség.

Ma minden társadalmi osztály szenved, nélkülöz, gondban él. És bár a holnapja is ködös és nyugtalanító, mégis valamennyi megértő szívvel nézi és segíteni hajlandó a lehetőséghez képest a nincstelenséggel és megélhetéssel küzdő testvéreink: a munkásosztályon.

Közös kívánságot tolmácsol a vármegye főispánja, amikor azt kívánja, hogy a munkásság is becsülje meg saját fajtaját és a nemzet balsorsában osztályostársait, ne üsse meg a segíteni kész testvéri kezét, hanem végre térjen magához és csonkaságában, nyomorúságában is szeresse azt a földet, amelyen élünk és halunk kell.

A fronton egységes volt a magyar. A társadalom minden osztálya közösen és együtt szenvedte a háboru borzalmait.

A béke nehéz küzdelmében ne tudna egymásra találni a magyarság?

Ne hallgassanak a lelkiismeretlen, önérdékűek hajhászó felbujtóira, hanem kövessék azok szavát, kik nyílt, becsülettel szándékkal nyújtanak kezet nekik és testvéries megértéssel ölelik és emelik fel őket!

A summások köszönete.

Az elmúlt napokban követésében járt az endrődi plebánián Lapusnyik András öregkerti munkás. Ötven summásleány nevében mondott köszönetet az Apálplebános urnak, amiért az ókigyósi József-memorandumban elhelyezte őket. Hálás elismeréssel nyilatkozik Sliaszny Ödön főintéző úrról, aki nagy megértéssel és jóindulattal bánt az endrődi summásokkal. — Ime, a hála érzés nem veszett még ki az egyszerű magyar szívekből.

Ezzel kapcsolatban listelel felkérjük a vidék nagybirtokosait és bérleltjeit, hogy összes mezőgazdasági munkásait és családtagjait — ajánlatunkra fogadják fel. — Kezességüket vállalunk azért, hogy valóságos erkölcsi és nemzeti tekintetben megbízható, becsüleltető, szorgalmas munkásokat ajánljunk. Endrőd 1000 mun-

kás családjának 75 %-a feltétlenül megbízható és kitűnő munkateljesítményi nyújt. Mészáros földön hire van azoknak az endrődi munkásoknak, akik — hála Istennek nagyobb számban — nem kacérkodnak a kommunistákkal és demokratákkal. Minden költség nélkül szívesen vállaljuk a kiválogatást, ami által nagy megnyugvást szerzünk a birtokos osztályunknak.

Sport

Kupamérkőzés Endrődön. Az ETK júl. 15-én az első forduló utolsó mérkőzését fogja játszani a Békésszentandrás Hunyadi SC jónévű csapatával. Az ETK veretlenségét akarja megtartani, azért legerősebb összeállításában áll porondra. Mivel a Hunyadi mindent el fog követni, hogy az ETK-át diadalutjában megakassza, szép élvezetes küzdelemben lesz része az endrődi sportkedvelő közönségnek. A mérkőzés délután fél 6 órakor kezdődik.

KÜLÖNFÉLÉK

A PÉNZ ÉRTEKE.

Arne Garborg a norvégek világhírű írója egyik könyvében a következőket írja a pénz vásárló erejéről:

Pénzért sok mindent lehet, — de sok mindent nem lehet megvásárolni.

Pénzért vásárolhatok ennivalót, — de nem vásárolhatok egészséges étvdgyat.

Vásárolhatok orvosságot, — de nem vehetek egészséget.

Vásárolhatok párnákat, — de nem vásárolhatok nyugodt alvást.

Vásárolhatok szórakozást, — de nem vásárolhatok lelki örömet.

Szerezhetek pénzzel ismerősöket, — de nem szerezhetek odaadó barátságot.

Fogodhatok szolgálkat, — de nem vásárolhatom meg a hűségüket.

Szerezhetek testi élvezeteket, — de nem vehetem meg a lélek nyugalmát.

Pénzért megvehetem a dolgoknak külső burkolatát, — de nem vehetem meg a magját, az értékét.

Ha összehasonlítom, hogy mit vehetek pénzért és mit nem, akkor azt kell mondanom, hogy sok mindent vásárolhatok pénzért, de sokkal több az, és fölötte értékesebb, amit sem pénzért, sem a világ minden kincséért megvenni nem lehet, — a lélek békéje.

Hevesvármegye Gazdasági Egyesülete — tiszafüredi gazdasági gyűlésén kimondta, hogy a magyar gazda közönség terhei csökkentését elsősorban az ármentesítési társulatok államosításában látja. — „Van olyan gazdaság, melynek 1000 P. kataszteri tiszta jövedelme mellett ugyanennyi az ármentesítési adója is.“ Az egyesület felir a kormányhoz az államosítás sürgős megvalósításáért. (Múlt havi számunkban mi szociális szempontból sürgettük ugyanezt!)

Kinek adjuk el a búzáinkat. Az Endrőd-Gyomai Takarékpénztár Rt. vezetősége, hogy — a változott viszonyok közepette is — az intézet mindjobban betölthesse hivatását, bizományi megállapodást létesített a „Magyar Gabonakereskedelmi Rt.“ budapesti legnagyobb magyar terménybevásárlási és export céggel, hogy üzletfeleinek, valamint a járás és környékbéli gazdáknak ezirányban is rendelkezésére állhasson. Megteremtette ezáltal azt a lehetőséget, hogy a termények mindenkor a legmagasabb napi áron legyenek értékesíthetők! Az intézet már megkezdte a gabonavásárlást, miért is felhívjuk gazdáink figyelmét eme kedvező értékesítési lehetőségre. Mindennemű felvilágosítást és tájékoztatást készséggel nyújt az Endrőd-Gyomai Takarékpénztár Rt.

Hírek a gabona és állatpiacról. A magyar-osztrák búza-egyezmény tarifális intézkedéseinek életbeléptetése végre valóra vált. Az első búzaszállítmányok megindultak — fővárosi értesítés szerint — Bécs felé. A kiszállítás némi áremelkedéssel biztat. E héten a tiszavidéki búzát 15.50—15.70, takarmány árpát 11, zabot 12.40, tengerit 10.70 P-ért jegyezték a tőzsdén. A ferencvárosi sertésvásáron a mangolica hizókört minőség szerint 65—72, husértékekért 70—76 fillért fizettek. A borju ára: 54—64 fillér között mozgott.

HIRDETÉS.

Endrőd—Gyomai Takarékpénztár Rt Endrőd. (Fiókinézet: Gyoma. Telefon: Endrőd 2.) Folyósít rövidlejáratú mezőgazdasági kölcsönöket. Elfogad felmondás nélküli betéteket a legmagasabb kamatozás mellett. Foglalkozik a banküzlet minden ágával, szelvénybevéltások, arany és ezüst-pénzek, valamint külföldi pénznemek beváltásával a mindenkori legmagasabb árfolyamon. Mindenemű felvilágosítással és utbagazítással díjtalanul áll rendelkezésre az igazgatóság.

A Kat. Népházban egy üzlethelyiség kiadó!

A Ker. Fogyasztási Szövetkezetben külön cserép és téglá kapható.

Száraz akácfát vesz — az Egyházközség.

Szerkesztői üzenetek.

H. L. Endrőd. Megnyugtató, hogy a „Tereferének“ semmi személyeskedő vagy bántó célzata nincs. A falu életében előforduló józú eseteket tárja fel, hogy lapunk sok komoly cikke mellett egy-egy kis mosolyt is varázsoljunk a nehéz életviszonyoktól komor arcokra.

K. I. Görögállás. A nagylaposi iskolában azért vizsgáztatott a csejti tanító úr, mert ezen iskola szervezésére még miniszteri engedély nincs, így tehát ez csak „magán-iskola“ ez ideig. A fennálló rendelkezések szerint minden tanuló után fejenként 30 pengő vizsgadíjat kellett volna fizetniük a szülőknek. De ugyancsak a törvény feljogosítja a vármegye tanfelügyelőjét arra, hogy „igazolást szegénység, vagy más különös, méltánylást érdemlő esetekben (betegség, elemi csapás stb) felére mérsékelheti vagy elengedheti a magánvizsgálati díjat.“ A kir. tanfelügyelő úr dicséretreméltó különös jóindulattal nemcsak a szegények, de a birtokos szülők gyermekeinek is elengedte a díjat. Ezért mentesültek a fizetéstől. Valószínűleg nem haragudsznak a szülők érte.

Gy. Gy. Mezőtúr. Lapunk nemcsak Endrőd, de a Tiszántul e nagy körzetének is katolikus tudósítója. Ezért kértük a szomszédos plebániákat is, hogy híveik között terjesszék. Mindenhová nem juthat el az Isten szolgálja. Helyette elküldheti e lapot, hogy olvasás és felolvasdjanak a katolikus közösségekben.

Tanító. Helyben. A Tereferé anyagát köszönjük, kérjük a jövőben is.

„Az Egyházmegyei Hatóság 1238/1934. számú engedélyével.“

Szerkesztésért és kiadásért felelős:

Stefán Béla.

Hungária könyvnyomdavidallat, Gyoma Felelős igazgató: Teket Sándor.